

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

18 De furto, quod committitur in non soluendis Gabellis, uel uectigalibus,
siue collectis aut tributis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Item, quia vites, & oliuæ toto anni tempore cultura indigent. Vnde Dominus fundi eo ipso quod vites, vel oliuæ plantauit, liberam habet facultatem sapè, vel muro iuuuendi fundum, ne animantibus pateat ingressus.

Septimo quaeritur, An Dominus villæ, castræ, vel oppidi iurisdictionem civilem, & criminalem habens, Dominum habeat communium palæorum ad territorium pertinentium? Respondetur, non habere, nisi id habeat ex speciali privilegio Regis, vel Principis, vel legitima præscriptione, aut consuetudine inmemorabili. Nam huiusmodi palæa semper pertinent ad communitatem, *l. in tantum. §. Vniuersitatis. ff. De Rerum diuis. Et l. omnes, secunda de operibus publicis. Et l. Diem virum. C. de Decurionibus. Et l. Omne territorium. C. De censibus.* Sic Hostiensis, & Andr. in cap. Nimis, de iureiur. & Couart. in practico quaestio. cap. 37. num. 1.

Octauo quaeritur, An furum committat viator, si equum suum quo vehitur, pascat in alieno agro ex herba inibi sponte nascente? Baldus Respondet in c. 1. §. fin. De pace tenenda, & eius violatione, nullum furtum committere. Salicetus, Albericus, & Cepolla, quos refert, & sequitur Couartuius loco citato, num. 3. Et ratio est, quia, vt supra diximus, hæc herba, post collectas fuges, & fructus, communis est, nisi Dominus expresse, vel tacite prohibeat, vt iure communi potest prohibere.

Quartus etiam, an furtum committat viator, qui vineas, vel hortos ingreditur, vt uinas, aut fructus edat solum, non vt inde exportet? Respondet ibid. Couartuius, alicubi secundum leges, & statuta pro furto non haberi, etiam si viator id non faciat necessitatis gratia, & in lege vetere id Deus concesserat Hebrais.

De furto, quod committitur in non solvendis Gabellis, vel vectigalibus, siue collectis, aut tributis.

CAPVT XVIII.

DE hac re agant qui sequuntur: Medina in tract. De rebus restituendis. quest. 13. 14. & 15. Sotus lib. 3. de Iustitia, quest. 6. art. 7. B. Antonin. in Summa. libro 1. titulo 32. art. 4. Hostiensis in Summa. Tit. de Censibus. Gabriel in 4. Distinct. 15. quest. 5. & Bertachin. edit tractatum de Gabellis Couartuius in Regul. Peccatum, par. 2. §. 5. Siluester in verb. Gabella, quest. 1. 2. 3. 4. & 5. Angelus, in verb. Pedagogium, & in verb. Vectigal. & Tallia, Rosella in eodem verb. Pedagogium. Armilla in verb. Gabella. Nauar. cap. 17. num. 202. In Digestis, lib. 39. extat titulus ordine quartus De publicanis, & vectigalibus, & commissis, & in lib. 50. est titulus 4. De muneribus, & honoribus, & titulus 5. est de Vacatione, & excusatione munerum, & titulus 6. De iure immunitatis, & in Codice, lib. 4. est titulus 61. De Vectigalibus, & commissis, & titulus 62. est, Vectigalia noua institui non posse, & in C. lib. 10. est titulus 16. de Annonis, & Tributis, titulus 17. de Indictionibus. Titulus 18. De superindictio. Titulus 19. De exactoribus tributis.

In Iure item Canonico lib. 3. Decretalium. Titul. 39. est, de censibus, & Titulus 49. est de Immunitate Ecclesiarum, vbi in cap. Prohibemus, & in cap. Innocentius, & cap. Aduersus, & cap. Non minus, agitur de Gabellis. & cap. Quamquam de censibus, in Sexto, & in cap. Quia nonnulli, & cap. Clericus laticus, de Immunitate Ecclesiarum, in Sexto, & Clemen. Presenti de censibus, & cap. fin. de vita, & honestate clerico. In omnibus his locis solent Canonistæ de Gabellis tractare, Ioan. Andreas, Imola, Cardinalis, Archid.

Anchar. Philippi Panorin. Innocent. Hostien. Gemian. Felin. Anania.

Notandum est primo, pensiones, siue impositiones, siue exactiones, quas populis, siue subditis Principes, aut Reges imponunt, iuxta nominibus appellari. Primo, dicitur tributum, quod Reipublicæ ex fundis, vel prædiis præstatur. *l. 1. ff. Stager vectigali. l. Eum qui. ff. de verb. significat.* communiter accipitur pro pensione, quæ Principi soluitur ex ipso fundi, vel agri solo. Censibus dicitur pensio, quæ soluitur Principi, vel Reipublicæ ex ipsis annuis redditibus possessionum. *l. ararum. ff. De censibus.* Gabella, est pensio, quæ imponitur rebus, quæ emuntur, vel venduntur, aut ex loco in locum transferuntur ad humanos vsus. Pedagogium dicitur pensio, quæ soluitur in locis constitutis à Principe ob transitum per viam. Glossa, in cap. Super quibusdam, de verb. b. significat. Glosa, in cap. Super quibusdam de verbo significat. Sannanum dicitur, quod pro sale inuecto, vel euecto datur. Glossa loco citato. Assium, dicitur pensio, quæ imponitur vino, oleo, carnibus, & alijs ad victum pertinentibus, quæ venduntur. Portorium est pensio, quæ soluitur ex ijs, quæ portantur. Telonium, dicitur pensio, quæ soluitur ex mercibus marinis ad litus aduectis. Vectigal, est pensio, quæ soluitur pro rebus ciuitati, aut prouincie per terram inuectis, vel euectis. Olim ex Iure communi octaua pars debebatur, *l. Ex præstatione in legatis. C. de Vectigalibus.* Hodie tamen communiter solui solet decima pars. Talis est pensio, quæ imponitur subditis, ob recognitionem Principis. Collecta, Exactio, Collatio, Impositio, Præstatio, sunt nomina generalia, & communiter accipi solent pro pensionibus, quæ imponuntur, soluendæ ad tempus, & ob necessitatem aliquam occurrentem publicam. Aliquando tamen prædicta nomina cõsuntur, & vnum pro alio accipiuntur.

Secundo est notandum, In iure civili munus aliquando sumi pro vt est genus exactionis, vel oneris, & tunc est onus, quod necessario subimus Lege, onere, vel Imperio eius, qui iubendi habet potestatem. *l. Munus proprie. Et l. Munus tributis. ff. De verb. Et Rer. signif. & huiusmodi oneris remissio dicitur Immunitas, vt constat. ex l. Munerum. ff. De muneribus Et honoribus. Et l. 1. ff. de vacat. Et excusat. munerum.*

Munera sunt triplicia, Realia, Personalia, Mixta. *l. Munerum civilium. 2. ff. de Muneribus. Et honoribus.* Personalia sunt, quæ cum corporali prouisione, & personali aliquo labore, siue sumptu, aut detrimento rerum sunt. *l. 1. Et fin. ff. De muneribus. Et honoribus.* & horum munus per totum quædam dicitur fordida, & hæc utilitatem habent annexam, & vilius personis iniunguntur, vt cloacæ mundandæ, calcis coquendæ, arena fodendæ, fossæ, vel stabuli putei, vel via purgandæ. *l. Maximarium. Et l. Sordidorum. C. De excusat. mun. in lib. 10.* Quædam sunt honesta munera: quia habent honorem annexum, vt sunt officia, & dignitates publicæ seculares. *l. Cui honor. Et l. Cui muneris. ff. De muneribus. Et honoribus.* Quædam sunt media, nec honorem, nec turpitudinem habentia, vt sunt tutela, cura, legato, executio testamenti.

Munera verò Realia dicuntur, quæ fiunt cum sumptu, vel detrimento rerum, siue bonorum quæ quis habet: vt colligitur ex *l. Munerum, finali de muneribus. Et honoribus.* Hæc alio nomine dicuntur munera patrimonialia, quoniam imposita sunt patrimonio cuiusque.

Hæc Realia solent imponi tripliciter: quædam imponuntur rei de eo, quod faciendum est ex ipsa re, nimirum, quod equus, vel nauis, vel plaustrum Titij seruiat Principi, vel Reipublicæ. Secundo imponuntur rei super eo, quod percipitur ex ipsa re. vt g. vt soluitur Principi tertia, vel quinta, vel octaua, vel decima pars fructuum, quos ciues singuli perceperint quotannis. Tertio, imponuntur de eo, quod nec percipitur, nec est in ipsa

re, ut quod percipiatur certa pecuniarum quantitas quotannis, iuxta quantitatem bonorum quae quisque habet: nimirum, ut qui in patrimonio habet centum, soluat denarium unum, & qui ducenta, soluat denarios duos.

Mixta munera dicuntur, quae imponuntur habita ratione rerum, siue facultatum, siue patrimonij, ita tamen, ut persona ipsa sit obligata, & tunc dicuntur imponi personae ratione bonorum, quae habet. Item imponuntur aliquando personae nulla habita ratione bonorum, quae impositio dicitur capitatio, quoniam per capita impositur non habito respectu patrimonij. *l. r. c. De capitacione civitatum.*

In iure civili communi sunt tria genera munerum: Primum erat tributum, & hoc erat munus reale, siue patrimoniale, & dicebatur ordinarium; quia quotannis ex possessionibus lege Imperatoris solvebatur ab omnibus provinciis, & ita dicebatur canonica pensio. *l. Regularis, & dicebatur Annona; quia solvebatur pro militum alimentis. Secundum dicebatur indictum; & solvebatur singulis iustis, id est, quinquenniis. Cœpit esse primo extraordinarium, sed postea factum est ordinarium; quia lege Imperatoris solvebatur singulis quinquenniis, quae dicebantur indictiones. Tertium dicebatur superindictum, & hoc semper dictum est extraordinarium; quia ultra tributum, & ultra indictum solvebatur ob necessitatem aliquam publicam occurrentem, quae lege provideri non potuit. De his Bart. *l. in l. Placet. c. de Sacrosanct. Eccl. Paulus ibidem, Abbas in cap. Non minus, de immunit. Eccl.**

Tertio notandum est, convenire inter omnes, quatuor requiri, ut Gabella, vel quaecunque alia impositio sit iusta.

Primo, requiritur ex parte efficientis causae, auctoritas legitima imponentis.

Secundo, ex parte materiae, nimirum, ut Gabella imponatur personis, & rebus non exemptis, ac liberis ab omni tributo, ac Gabella.

Tertio, ex parte formae, nempe, ut servetur iustitia distributiva, hoc est iusta, & aequa proportio, ne vnus plus oneris solvat, quam alius, habita ratione rerum, siue bonorum.

Quarto, ex parte finis, ut scilicet Gabella imponatur ob iustas causas, & necessitates.

Primo quaeritur circa primum, quis nam habeat legitimam auctoritatem imponendi Gabellas? Respondetur, in cap. Super quibusdam, de verb. significat. quatuor numerari personarum genera, quae habent huiusmodi auctoritatem; Regem, Concilium generale, Papam, & antiquam consuetudinem sine memoriae initio. Ex iure tamen civili communi in *l. Omnes provinciarum. c. de operibus publicis.* Rectores, aut Praesides poterant incolis collationes imponere pro aestimatione operis futuri ad muros; vel novos extruendos, vel veteres restituendos, & idem ob necessitatem alicuius operis publici, nimirum, ob fontem, puteum, pontem, viam publicam munitendam, vel restituendam. Idem etiam possunt Rectores civitatum, vel civitates ipsae, Maior in *4. Distinct. 15. quæst. 34. Bartolus in consil. 180. Silvester, verb. Gabella 4. quæst. 2. & Rosella in verb. Pedagogium, num. 6.* Civitates ergo non possunt Gabellas imponere per legem generalem sine auctoritate Principis; possunt tamen ex communi consensu civium sibi ipsis collectas imponere pro suis publicis necessitatibus occurrentibus subleuandis, quae proprie dicuntur collectae, siue contributiones, aut collationes, non Gabellae.

Sed difficultas est, An per Regem intelligatur quicumque Rex? Nam Hostiensis in cap. Super quibusdam, citato; sensit, per Regem intelligi in eo cap. solum Regem Romanorum electum, qui mortuo Imperatore in ius succedit Imperij. Sed, ut recte ait Panormitanus in cap. Innovamus, de censibus Per Regem intelligitur quicumque Rex:

Reges enim nullum habent, aut agnoscunt superiorem in temporalibus.

Quæres, An Civitas, vel Respublica habeat auctoritatem imponendi Gabellas? Respondetur, si civitas est habens superiorem in temporalibus, nullam habet auctoritatem imponendi Gabellas, sine privilegio, aut facultate superioris. Et ita civitates, Papae iurisdictioni in temporalibus subiectae, non possunt sine facultate, vel auctoritate Papae, vel Gabellas, vel vectigalia imponere.

Deinde quaeritur, An Comites, Marchiones, vel Duces, & similes Domini in temporalibus possint Gabellas imponere? Respondetur: si in temporalibus non agnoscunt, aut habent superiorem, possunt, quoniam in hoc ius Regium, seu Imperatorum habeat: quales sunt multi in Italia, & Germania: Si vero superiorem in temporalibus habent, non possunt absque facultate, vel privilegio superioris, quales sunt in Hispania, Gallia, & Anglia, ubi huiusmodi Principes, & Domini in temporalibus superiorem habent ipsum Regem.

Sequitur ex dictis Regula generalis, omnem Rempublicam, siue Principem saecularem, vel Ecclesiasticum in temporalibus iurisdictionem habentem, & in eis non agnoscentem superiorem, ius habere imponendi Gabellas, siue vectigalia.

Secundo quaeritur, An privilegio possit Duci, Comiti, vel Marchioni concedi ius imponendi Gabellas? Respondetur, posse, & hoc multipliciter.

Primo, potest Rex dictis Principibus, & Dominis sibi subiectis concedere id iuris, vel donatione, vel venditione.

Secundo, potest generale Concilium, vel Papa alicui concedere huiusmodi ius, ut si eum Regem infirmitate, vel ei terras Ecclesiae in feudum concedat, vel eum superiorem constituat in temporalibus non agnoscentem alium superiorem.

Tertio, potest Papa in terris sibi subiectis in temporalibus; alicui concedere id iuris donatione, vel venditione.

Tertio quaeritur, quo pacto hoc ius imponendi Gabellas possit acquiri consuetudine, vel praescriptione? Respondetur, posse acquiri consuetudine immemorabili: consuetudo autem dicitur immemorabilis, cuius initij non extat memoria, nimirum quae est centum annorum. Probatur autem consuetudo immemorialis; per testes maiores quadraginta annis, qui testimonium reddere debent de visu, de toto illo tempore quadraginta annorum; de reliquo vero tempore reddere testimonium debent de auditu; nimirum quod a maioribus suis audierint sic semper esse factum, & nunquam contrarium, ut Bertachinus *l. de supra citato.*

Item praescriptione potest acquiri ius imponendi Gabellas, sed non quodcumque; Non enim potest praescribere hoc ius Civitas, vel aliquis alius Princeps subditus Regi, vel Imperatori, vel Papae contra ipsum Regem, Imperatorem, vel Papam, qui lex semper resistit tali praescriptioni.

Benè tamen potest vnus Princeps privatus contra alium Principem privatum praescribere, qui contendit sibi competere ius imponendi Gabellas.